

KAU TAU 'O E

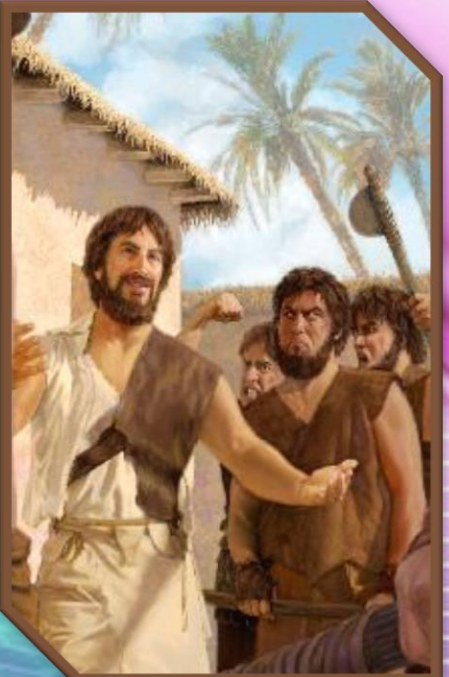
LOTU

“Oku ou ‘ofa kia Sihova, koe‘uhi kuo ne ongo‘i hoku le‘o mo ‘eku lotu tāuma‘u. Koe‘uhi kuo ne fakatokanga‘i hono fofonga kiate au, ko ia te u ui ai ki he‘ene ‘afio ‘i hoku ngaahi ‘aho.” (Saame 116:1, 2)

Ko e ngaahi me'amo'ui kotoa pe, kauai 'a e tangata, na'e fakatupu ia 'e he 'Otua 'o 'i ai 'a e malava ke nau fetu'utaki 'iate kinautolu, pea mo la. Me'apango, na'e mole mei he tangata 'a e malava ke fetu'utaki hangatonu mo e 'Otua 'i he taimi na'e faiangahala ai 'a 'Atama mo 'Ivi. Ka na'e tuku mai 'e he 'Otuá ha me'a'ofa ma'atautolu. Ko ha "telefoni" 'okú ne faka'atā ke tau hokohoko atu 'etau fetu'utaki mo lá: ko e lotú. Ko Taniela, 'Īnoke, mo Mōsese ko ha ngaahi sīpinga ia 'o e founga 'e lava ke tau faka'aonga'i ai 'a e me'a'ofa mālohi ko 'ení.

Taniela:

- Ko e lotu he taimi fakatu'utamaki
- Lotu 'i he tu'unga totonú

Inoke:

- Ko e mo'ui lotu

Mosese:

- Talanoa mo e 'Otua
- Ko e lotu fakalaloa

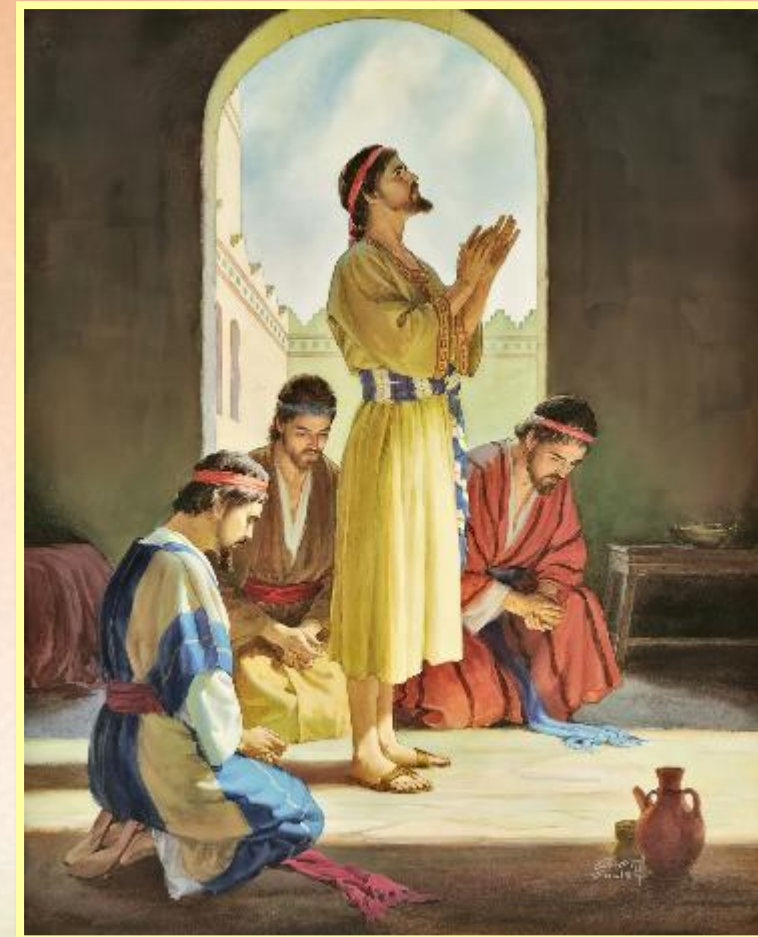
TANIELA

LOTU HE TAIMI FAKATU'UTAMAKI

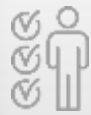
“Pea ne u hanga hoku mata kia Sihova ko e ‘Otua, ke kumi ‘i he lotu mo e ngaahi kole mo e ‘aukai mo e ‘ai ‘ae tauanga‘a mo e efuefu.” (Taniela 9:3)

Koe‘uhi ko ‘ene falala ki he ‘Otua, na‘e ma‘u ai ‘e Taniela ‘a e poto, malava ke faka‘uhinga‘i ‘a e ngaahi misi, mo e poto (Taniela 1:8, 17, 20). ‘I he taimi na‘e ‘i ha tu‘unga fakatu‘utamaki ai ‘ene mo‘ui mo e mo‘ui ‘a hono ngaahi kaungame‘a, na‘a ne tafoki ki he ‘Otua ‘i he lotu (Taniela 2:17-23).

Hili ha mo‘ui ‘o e lotu, ko e ha e ngaahi ‘ulungaanga na‘e ma‘u ‘e Taniela (Taniela 6:3-5)?

P
U
L
E
L
E
L
E
I

A
N
G
A
T
O
N
U

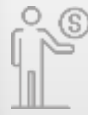
F
A
K
A
O
F
O
O
F
A

I
K
A
I
L
A
V
A
K
E
V
E
L
A

F
A
L
L
A
'
A
N
G
A

F
A
K
A
L
A
N
G
I
L
A
N
G
I

M
A
T
E
A
K
I
F
A
I
V
E
L
E
N
G
A
M
O

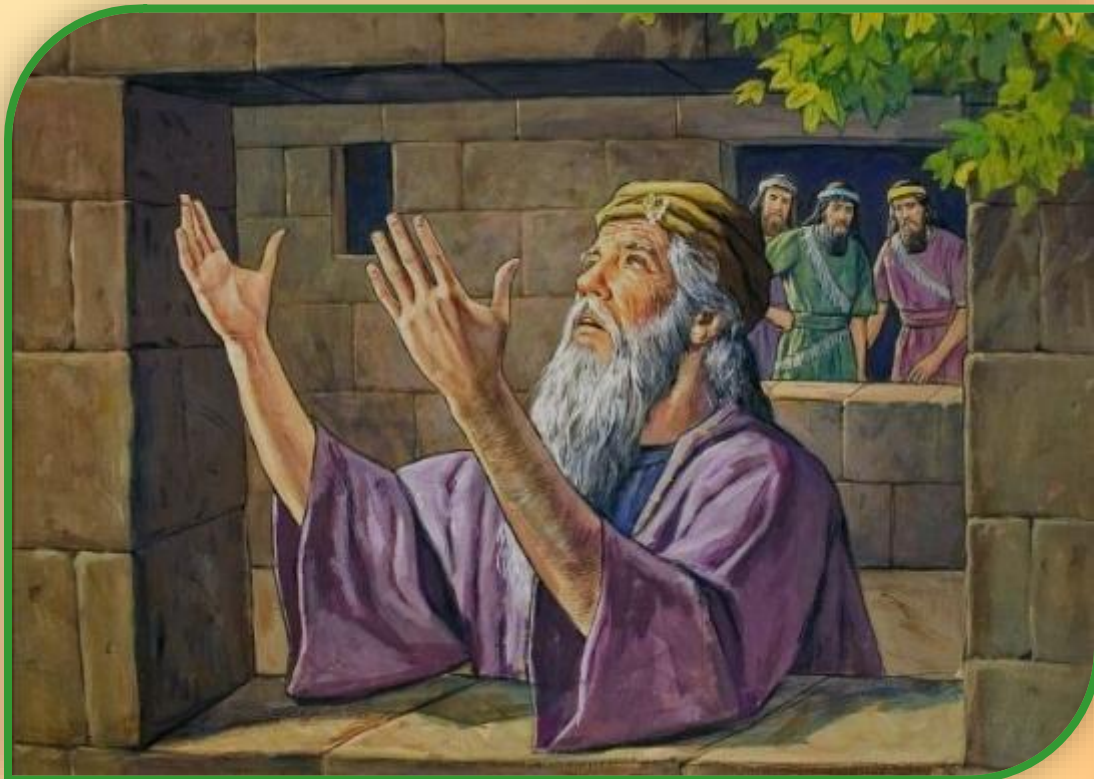
N
G
A
H
I
T
O
'
O
N
G
A
K
O
V
I
I
K
A
I
H
A
T
A
H
A

KO E LOTU 'I HE NGAAHI TAIMI FAKATU'UTAMAKI

"Pea ne u hanga hoku mata kia Sihova ko e 'Otua, ke kumi 'i he lotu mo e ngaahi kole mo e 'aukai mo e 'ai 'ae tauanga'a mo e efuefu." (Taniela 9:3)

Na'e tokanga 'a Langi ki he lotu 'a Taniela (Taniela 9:20-23; 10:12). 'E toki lava pe ke fakalavea'ia 'e hono ngaahi fili 'i hono maumau'ia 'o e ha'i ko 'eni (Taniela 6:5-7).

'I he fehangahangai mo e fakamanamana fo'ou ko 'eni 'o e mate, na'e tauhi 'e Taniela 'ene to'onga lotu (Taniela 6:10):

Na'a ne lotu ma'u pee, 'o lotu tu'o tolu 'i he 'aho

Na'e 'ikai lava ke 'ilo'i, 'o fakaava hono matapa sio'ata ki Selusalema

Na'e 'i ai 'ene ngaahi to'onga mo'ui pau; Na'a ne lotu 'i hono tu'ulutui

Na'e fakatefito ia 'i he fakafeta'i mo e tautapa

LOTU 'I HE TU'UNGA TOTONU

"Pea 'i he 'ilo 'e Taniela, kuo tohi 'ae fono, na'a ne hū ki hono fale, pea ko e ngaahi matapā sio'ata 'i hono fale mohe na'e ava ki Selūsalema, pea na'a ne tōmape'e 'o tū'ulutui 'o liunga tolu 'i he 'aho, pea ne lotu mo fakafeta'i 'i he 'ao 'o hono 'Otua, 'o hangē ko 'ene fa'a fai 'i mu'a." (Taniela 6:10)

'Oku hanga 'e he kuikui hotau mata 'o faka'ata kitautolu ke tau tokanga lahi ange ki he lotu, ka 'oku 'i ai ha ngaahi tukunga 'e ni'ihī 'oku 'ikai malava ia (luelue, faka'uli, mo e ala me'a pehee) Ko e me'a mahu'ingá ke fai 'etau ngaahi lotú fakataha mo e faka'apa'apa 'oku tuha mo e 'Otuá.

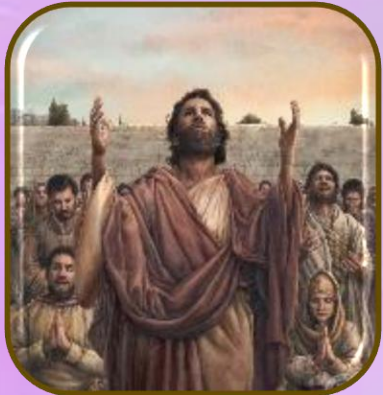
'I he taimi 'oku tau lotu aí, 'oku tau lea ai ki he 'Otuá 'o hangē pē 'oku tau talanoa ki ha kaume'a. Neongo ia, 'oku 'ikai tatau 'a e 'Otua mo kitautolu. Ko e Tu'i la 'o e 'Univesi. 'I he 'uhinga ko ení, ko e tō'onga 'a Tanielá ke ne tu'ulutui 'i Hono 'ao 'o lotu, 'o fakahaa'i Ko Hono Hau la. Koe'uhi 'e lava ke tau lotu ki he 'Otuá 'i ha fa'ahinga tu'unga pē pea 'i ha fa'ahinga taimi pē, 'oku 'ikai malava ma'u pē pe fiema'u ke fai pehē 'i he founga ko ení.

LOTU 'I HE TU'UNGA TOTONU

"Pea 'i he 'ilo 'e Taniela, kuo tohi 'ae fono, na'a ne hū ki hono fale, pea ko e ngaahi matapā sio'ata 'i hono fale mohe na'e ava ki Selūsalema, pea na'a ne tōmape'e 'o tū'ulutui 'o liunga tolu 'i he 'aho, pea ne lotu mo fakafeta'i 'i he 'ao 'o hono 'Otua, 'o hangē ko 'ene fa'a fai 'i mu'a." (Taniela 6:10)

'Oku tau ma'u 'i he Tohi Tapu 'a e ngaahi fa'ifa'itaki'anga 'o e kakai na'a nau lotu 'i he ngaahi founga kehekehe, 'o fakatatau ki honau ngaahi tu'unga makehé.

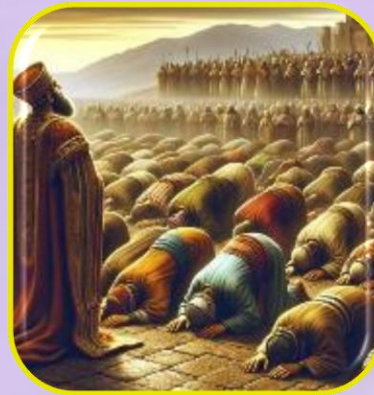
Na'e lotu 'a
Sihosafate
'o tu'u 'i he
'ao 'o e
kakaí
(2Fkmtl.
20:5)

Na'e tangutu
'a Tevita 'i he
'ao 'o e 'Otua
ke fakafeta'i .
(2S. 7:18)

Na'e lotu 'a
Solomone 'o
tū'ulutui, 'o hiki
hake hono
ongo nimá .
(1 Tu'i 8:54)

Na'e punou
'a e kakaí ki
he kelekelé
'o lotu .
(Nehe. 8:6)

Na'e lotu 'a
Tēvita 'o
punou 'i
hono
mohengá .
(1 Tu'i 1:47)

Na'e tu'u 'a
Nehemaia 'o
lotu
fakalongolongo
'i he 'ao 'o e tu'í
(Nehe. 2:1-4)

Tatau ai pe pe ko e ha 'etau tu'u, 'oku na'ina'i mai 'a e Tohi Tapu ke tau lotu ta'etuku (1 Tesalonika 5:17), vilitaki (Kolose 4:2) pea ma'u ai pe (Loma 12:12).

'INOKE
INOKE

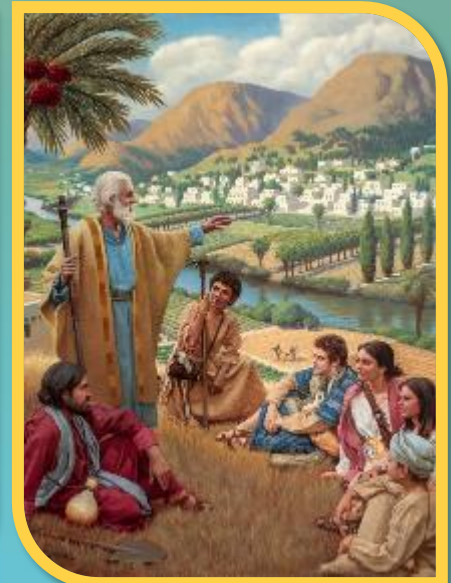
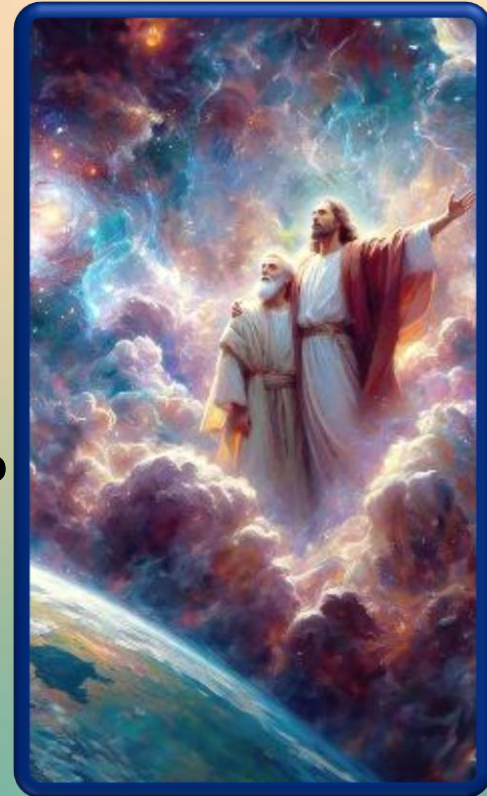
KO HA MO'UI 'O E LOTU

"Pea na'e 'a'eva 'a 'Inoke mo e 'Otua pea na'e 'ikai ia; he na'e 'ave ia 'e he 'Otua." (Senesi 5:24)

Na'e mo'ui 'a 'Inoke 'i he ngaahi taimi faingata'a, 'i he taimi na'e fakautuutu ai 'a e faiangahala 'a e kakai kimu'a. 'I hono fa'ele'i hono foha, na'e tupulaki 'ene mahino ki he 'Otua, pea toe lahi ange 'ene fetu'utaki mo la (Senesi 5:21-24).

Ko e lotu ko ha me'a mahu'inga ia 'i he vaha'angatae ko ia. Ko e lahi ange mo e fakavavevave ange 'ene ngaue, ko e lahi ange ia 'ene ngaahi lotu ma'u pe mo fakamatoato. 'I he taimi 'e ni'ihi, na'a ne mavahe ai ki he ngaahi feitu'u maomaonganoa ke feohi lahi ange ai mo e 'Otuá. Neongo ia, na'a ne foki ma'u pe ki he kakai ke vahevahe 'ene 'ilo ki he 'Otua mo kinautolu.

'Oku fanongo mai 'a e 'Otua kiate kitautolu 'i he femo'uekina 'o e mo'ui faka'aho pea 'i he longonoa 'o e maloloo. 'Oku 'ikai ha feitu'u 'i he mamani 'e ta'e lava ke Ne 'afio'i mo fanongo mai kiate kitautolu. Te tau lava 'o fakahaa'i 'etau lotu 'i he lea ('a ia 'oku ne tokoni'i kitautolu ke tau tokanga), pe te tau lava 'o fai fakalongolongo pe ('a ia 'oku tokoni ke tau fakahaa'i 'etau ngaahi fakakaukau). Ko e me'a mahu'inga ke 'oua na'a tuku 'a e fetu'utaki mo e 'Otua 'i he lotu.

MOSESE
MOSESE

TALANOA KI HE 'OTUA

"Pea talu ai pe, kuo 'ikai tu'u hake ha palōfita 'i 'Isileli 'o hangē ko Mōsese, 'aia na'e 'afio'i 'e Sihova ko e mata ki he mata, "
(Teutalonome 34:10)

'I he fanongo 'a e kakai 'o 'Isileli ki he le'o 'o e 'Otua mei Sainai, na'a nau kole ke 'oua na'a Ne toe folofola hangatonu kiate kinautolu, koe'uhi na'a nau manavasi'i ke mate koe'uhi ko Hono le'o ('Ekesotosi 20:18-19).

Na'e 'ikai ko e me'a 'eni na'e hoko kia Mosese, 'a ia na'a ne fefolofolai mo e 'Otua ko e mata ki he mata (Teu. 34:10). 'I he ta'u 'e 40 (mei he 'akau vela 'o a'u ki he'ene pekia), na'e fetalanoa'aki fakatautaha ma'u pe 'a Mosese mo e 'Otua ('Ekesotosi 33:9-11).

'Oku lekooti 'e he Tohi Tapu ha ngaahi vaha'atami 'aho 'e fangofulu 'a ia na'e 'oange ai 'e he 'Otua kia Mosese ha ngaahi fakahinohino pau ki hono langa 'o e tapanekale mo fakahoko kiate ia ha ngaahi fono kehekehe. Lolotonga e ngaahi fetalanoa'aki ko 'eni, na'e toe taukapo foki 'a Mosese ma'a e kakai.

'Oku 'ikai ke tau ma'u 'a e faingamalie ke talanoa mata ki he mata ki he 'Otua, ka 'oku fakafonu 'e he lotu 'a e ava ko ia 'aki hono faka'ata kinautolu ke tau fetu'utaki hangatonu mo la.

LOTU TAUKAPO

“Pea na’e houhau lahi ‘a Sihova kia ‘Elone ke faka‘auha ia: pea na‘aku lotua ‘a ‘Elone foki ‘i he kuonga ko ia..”

(Teutalonome 9:20)

Ko e lotu hufekina ko e lotu ia ‘oku tau lotu ai ma‘a e kakai kehe (Semisi 5:16; Matiu 5:44; 1 Timote 2:1-4).

Na’e taukapo ‘a Mosesese ki he ‘Otua ma‘a e ni‘ihi kehe ‘i ha ngaahi me‘a kehekehe pea ‘i ha ngaahi ‘uhinga kehekehe:

MA‘A E KAU MEMIPA HONAU FAMILI

MA‘A E KAKAI

* Koe‘uhi ko e angahala ‘a ‘Elone (Teu. 9:20)

* Koe‘uhi ko e launga ‘a Mele (Nm. 12:10-13)

* ‘I he taimi na‘a nau fieinua aí. (‘Eki. 15:24-25)

* ‘I he taimi na‘a nau fiekaia aí (Nm. 11:11-13)

* ‘I he‘enau faiangahalá. (‘Eki. 32:3032)

Ko e hā na‘á ne ue‘i ‘a Mōsese ke lotu ma‘á e ni‘ihi kehé?

‘Oku totonu ke ue‘i kitautolu ‘e he me‘a tatau: ko e ‘ofa kiate kinautolu ‘oku tau lotu ma‘anautolú.

“Oku totonu ke tau lotu ‘i he siakale ‘o e famili, pea ko e mahu‘inga taha kuo pau ke ‘oua na‘a tau li‘aki ‘a e lotu lilo, he ko e mo‘ui ‘eni ‘o e laumalie. ‘Oku faingata‘a ke tupulaki ‘a e laumalie lolotonga ia ‘oku li‘aki ‘a e lotu. ‘Oku ‘ikai fe‘unga ‘ata‘ata pe ‘a e lotu fakafamili pe ‘i he kakai. ‘I he tuenoa, tuku ke fakaava ‘a e laumalie ki he fofonga ‘o e ‘Otua. Ko e lotu lilo ke fanongo pe ki ai ‘a e ‘Otua ‘oku fanongo ki he lotu. ‘Oku ‘ikai ha telinga fie ‘ilo te ne tali ‘a e kavenga ‘o e ngaahi kole pehee. ‘I he lotu lilo, ‘oku tau‘ataina ‘a e laumalie mei he ngaahi ivi takiekina ‘oku ne ‘ataakai‘i, ‘ata‘ata mei he fiefia. ‘E kakapa atu ia ki he ‘Otua ‘i he mokomoko kae fakamatoato. ‘E fakafiefia mo tu‘uloa ‘a e ivi takiekina ‘oku ha‘u meiate Ia ‘oku ‘afio ‘i he lilo, ‘a ia ‘oku fakaava hono telinga ke fanongo ki he lotu ‘oku ha‘u mei he loto.”